

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	N.L. Voulon	Datum	11 oktober 2022
Doorkiesnummer	14030	Kenmerk	10008686
E-mail	noortje.voulon@utrecht.nl	Onderwerp	Versoberingsopgave Openbare Ruimte
Bijlage(n)	-	Beleidsveld	Openbare ruimte

Geachte leden van de raad,

In het coalitieakkoord is een aantal versoberingsopgaven afgesproken gericht op een doelmatiger inzet van gemeentelijke middelen. Eén daarvan is een versobering op het gebied van beheer van de openbare ruimte. Tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota 2022 en het coalitieakkoord dit voorjaar hebben wij de toezegging gedaan om uw raad bij de programmabegroting te informeren over de wijze waarop dit ingevuld wordt en welke scenario's hierbij zijn onderzocht. Daarbij hebben we aangegeven ook in te gaan op het effect op beeldkwaliteit, het effect op duurzame en circulaire doelstellingen en op wat de maatregelen eventueel betekenen voor achterstallig onderhoud. Met deze brief informeren wij u over de uitwerking van deze afspraak uit coalitieakkoord, conform de toezegging.

Versoberingsopgave coalitieakkoord beheer openbare ruimte

Om ruimte te maken in de begroting om de doelstellingen uit het coalitieakkoord 2022-2026 te kunnen dekken is er gekozen om te versoberen op het beheer van de openbare ruimte. In de financiële bijlage van het coalitieakkoord staat bij de beleidsprioriteiten het volgende:

“In het beheer van de openbare ruimte passen wij een versobering toe door te kiezen voor het standaardiseren van het materiaalgebruik en voor een lager beeldkwaliteitsniveau.”

Dit is financieel vertaald naar een bezuiniging van € 485.000 in 2023, oplopend tot een structurele bezuiniging van € 1.085.000 vanaf 2025. De bezuinigingsopgave zal merkbaar zijn in de stad, maar we denken tegelijkertijd dat deze op de lange termijn kansen biedt om onze ambities op het vlak van duurzaam werken en circulair inkopen te realiseren. Vanuit die gedachte hebben we gekeken naar de invulling.

Afwegingskader en proces uitwerking versoberingsopgave

De kaders voor het beheer en de inrichting van de openbare ruimte met verschillende kwaliteitsniveaus staan in de kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte. De uitgangspunten voor onder andere het materiaalgebruik in de openbare ruimte zoals verschillende typen verhardingen of straatmeubilair zijn vastgelegd in het Handboek Openbare Ruimte. We hebben in beeld gebracht wat de wens om te bezuinigen door nog meer te standaardiseren in materiaalgebruik betekent in relatie

tot het Handboek en in het verlengde daarvan in relatie tot verdere standaardisatie van het ontwerpproces. Met als inzet om bij (her)ontwikkeling van de openbare ruimte nog meer te sturen op duurzaamheidsaspecten met als resultaat een toekomstbestendige en beheerbare openbare ruimte.

Daarnaast zijn er verschillende mogelijkheden onderzocht om invulling te geven aan de bezuinigingsopgave waarbij de openbare ruimte op een lager kwaliteitsniveau zal worden beheerd. Gezien de ambitie om de komende jaren stevig te investeren in de vergroening van de stad, achten we het onwenselijk om op het groenbeheer (het onderhoud van onder andere plantsoenen en bomen) te bezuinigen. Ook de beheerinzet ten aanzien van water en riolering is buiten beschouwing gelaten, aangezien de kosten hiervan gedekt worden door de rioolheffing.

Daarom is er gezocht naar bezuinigingsmaatregelen die betrekking hebben op het beheer van de 'grijze assets', oftewel de wegen, installaties en constructies. Daarbij is gekeken naar activiteiten die we uitvoeren in het kader van service en dienstverlening, het dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervanging. Daarnaast is onderzocht of er mogelijkheden zijn om te besparen op de werkzaamheden die te maken hebben met het schoonhouden van de stad. Ondanks dat er veel mogelijkheden onderzocht zijn, is het totale aanbod aan mogelijke bezuinigingsmaatregelen echter beperkt. Dit komt doordat de beheerbudgetten onder druk staan om alle werkzaamheden binnen de wettelijke- en door uw raad gestelde kaders te kunnen uitvoeren.

Het doorvoeren van bezuinigingsmaatregelen kost in veel gevallen tijd, omdat ze in werkprocessen moeten worden ingepast, contracten moeten worden aangepast of bestuurlijke kaders moeten worden bijgesteld. Ook moet er rekening mee worden gehouden dat een maatregel mogelijk leidt tot aanvullende kosten, bijvoorbeeld omdat uitstel van groot onderhoud zorgt voor een toename van meldingen en er aanvullend klein onderhoud nodig is. We kiezen voor het invullen van het eerste deel van de bezuiniging in 2023 voor snel realiseerbare maatregelen en we nemen de tijd om de aanvullende maatregelen die vanaf 2024 worden doorgevoerd zorgvuldig uit te werken. In deze brief worden de maatregelen voor 2023 toegelicht en wordt een doorkijk gegeven naar de nog nader uit te werken maatregelen die we vanaf 2024 willen doorvoeren.

Effect op de stad

Alle bezuinigingsmaatregelen hebben vanzelfsprekend een effect op het aanzicht en de beleving van de openbare ruimte. De onderzochte maatregelen hebben we beoordeeld op verschillende aspecten om zo de consequenties en daarmee de haalbaarheid en wenselijkheid te toetsen. Een vereenvoudigde weergave van dit beoordelingsmodel schetsen we in de tabellen verderop in deze brief, waarbij met kleuren de beoordeling ten aanzien van de verschillende aspecten wordt getoond. De beoordeelde aspecten zijn:

- **Beeldkwaliteit** – De wijze waarop de openbare ruimte door de gebruiker wordt beleefd. Het gaat dan bijvoorbeeld over verrommeling in de openbare ruimte of vermindering van gebruikscomfort door spoorvorming of schade aan verharding. Hierbij betekent oranje dat de maatregel negatieve invloed heeft en rood dat de maatregel grote negatieve invloed heeft.
- **Duurzaamheid** – De wijze waarop aspecten zoals circulariteit, energiebesparing en de levensduur van objecten door een maatregel worden beïnvloed. Hierbij betekent groen dat de maatregel een positieve invloed heeft, oranje dat de maatregel negatieve invloed heeft en rood dat de maatregel grote negatieve invloed heeft.

- **Achterstallig onderhoud** – De mate waarin een maatregel bijdraagt aan toename van achterstallig onderhoud in de openbare ruimte. Hierbij betekent oranje dat de maatregel negatieve invloed heeft en rood dat de maatregel grote negatieve invloed heeft.
- **Besparing** – De potentiële omvang van de besparing wordt afgewogen in relatie tot het effect op de stad. Hierbij betekent groen dat er een besparing mogelijk is, oranje dat enige besparing mogelijk is en rood dat de besparing relatief weinig tot nihil is.

Keuze - Bezuinigingsmaatregelen 2023

De maatregelen die worden genomen om te komen tot de gestelde besparing van € 485.000 in 2023 staan in onderstaande tabel uiteen. Het zijn allemaal maatregelen die binnen de bestaande beleidskaders uit de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte en de Nota Beheer Openbare Ruimte te realiseren zijn.

<i>Maatregel</i>	<i>Wat houdt de maatregel in?</i>	<i>Consequenties</i>	<i>Beeldkwaliteit</i>	<i>Duurzaamheid</i>	<i>Achterst. onderh.</i>	<i>Besparing</i>
<i>Civiele constructies minder vaak reinigen</i>	De frequentie van het reinigen van de meeste civiele constructies (bruggen, steigers, vlonders etc.) wordt teruggebracht van jaarlijks, naar eens per twee jaar.	Constructies zien er vervuilerd uit, met onder andere groene aanslag. Dit kan leiden tot gladheid, daarom moet op sommige locaties nog steeds jaarlijks gereinigd worden. Het verlagen van de reinigingsfrequentie kan een negatieve invloed hebben op de technische levensduur.			nvt	
<i>Openbare verlichting aanpassen minder branduren</i>	Het schakelmoment van de openbare verlichting aanpassen zodat deze ca. 10% minder branduren heeft per dag.	Het is donkerder op straat voor de openbare verlichting aan gaat, deze gaat ook eerder uit. Dit kan het sociale veiligheidsgevoel op straat negatief beïnvloeden. Deze maatregel zorgt voor energiebesparing en draagt bij aan het realiseren van een diervriendelijkere openbare verlichting.			nvt	
<i>Uitstellen groot onderhoud elementenverharding</i>	Het groot onderhoud van elementenverharding (klinkers, tegels) wordt uitgesteld.	Het straatbeeld wordt rommeliger. De bestrating is vaker oneffen met meer kieren en open voegen, dit zorgt voor minder comfort bij de gebruiker. Het uitstellen van groot onderhoud kan een negatieve invloed hebben op de technische levensduur, er is vaker klein onderhoud nodig.				

Keuze - Bezuinigingsmaatregelen vanaf 2024

Naast de maatregelen die we vanaf 2023 doorvoeren worden er nog een aantal kansrijke maatregelen nader onderzocht om te komen tot een besparing van € 735.000 vanaf 2024 en €

1.085.000 vanaf 2025 en verder. In de volgende tabel geven we alvast een doorkijk naar twee maatregelen die op dit moment worden onderzocht.

Het kost tijd om deze maatregelen zorgvuldig uit te werken en te implementeren. Zo vraagt het doorvoeren van de maatregel om te standaardiseren om aanpassing van het Handboek Openbare Ruimte. Hiervoor moeten we een zorgvuldig proces doorlopen, waarbij we ook de ambitie uit het coalitieakkoord betrekken om het handboek aan te passen aan de circulaire ambitie van deze tijd. Bij het verlagen van het ambitieniveau voor onkruidbestrijding op verharding, bekijken we of hiervoor het contract met de aannemer kan worden aangepast en of de maatregel kan worden doorgevoerd binnen de kaders van het vigerende beleid.

<i>Maatregel</i>	<i>Wat houdt de maatregel in?</i>	<i>Consequenties</i>	<i>Beeldkwaliteit</i>	<i>Duurzaamheid</i>	<i>Achterst. onderh.</i>	<i>Besparing</i>
<i>Standaardisatie materiaalgebruik openbare ruimte</i>	Door te standaardiseren in materiaalgebruik kunnen hogere inkoopvolumes en voorraden worden aangehouden en kunnen kosten worden bespaard in het ontwerpproces omdat de keuzevrijheid ingeperkt wordt.	De (her)inrichtingsniveaus van de openbare ruimte wordt eenduidiger en eenvoudiger. Volumevergroting biedt kansen voor opschalen circulariteit. Doordat de ontwerpvrijheid wordt ingeperkt is er minder ruimte voor maatwerk en innovatieve circulaire oplossingen op kleine schaal.			nvt	
<i>Ambitieniveau onkruidbestrijding verharding omlaag</i>	Het ambitieniveau met betrekking tot de onkruidbestrijding op verharding in (delen van) de stad verlagen.	Het straatbeeld wordt rommeliger. Toename van kruiden kan enige nadelige gevolgen hebben op de technische staat van verhardingen.			nvt	

Overwogen, maar afgevalen maatregelen

Om uw raad mee te nemen in het proces op welke basis er keuzes zijn gemaakt, laten wij u ook zien welke maatregelen er nog meer zijn overwogen, maar om uiteenlopende redenen zijn afgevalen. Omdat bijvoorbeeld het effect op de stad te groot is, de besparing te beperkt of omdat het een zeer negatief effect heeft op de technische staat van de openbare ruimte.

<i>Maatregel</i>	<i>Wat houdt de maatregel in?</i>	<i>Consequenties</i>	<i>Beeldkwaliteit</i>	<i>Duurzaamheid</i>	<i>Achterst. onderh.</i>	<i>Besparing</i>
<i>Ambitieniveau schoon verlagen</i>	Het ambitieniveau met betrekking tot het schoonhouden van de openbare ruimte wordt omlaag gebracht, er wordt minder frequent gereinigd.	Het straatbeeld is rommeliger, er is meer zwerfvuil en afvalbakken zitten vaker vol. Mogelijk ook neveneffecten zoals meer afvaldumpingen. Het effect op de stad is relatief groot ten opzichte van de beperkte besparing die het zou opleveren.		nvt	nvt	

Burgemeester en wethouders

Datum 11 oktober 2022
Ons kenmerk 10008686

<i>Uitstellen conserveren civiele constructies</i>	Conserveringswerkzaamheden, zoals het schilderen van balustrades van civiele constructies, worden uitgesteld.	Het uitstellen van conserveren heeft een negatieve invloed op de technische levensduur van het object. Daarnaast wordt het straatbeeld rommeliger, omdat verf gaat bladderen en er kale plekken ontstaan.				
<i>Uitstellen vervanging verhardingen</i>	De theoretische levensduur van wegverhardingen verlengen en daardoor vervangingen uitstellen.	Het uitstellen van vervangingen (wegen en constructies) leidt tot een toename van achterstallig onderhoud en staat haaks op de ambitie uit de Nota BOR om achterstallig onderhoud in een redelijke termijn weg te werken. Daarnaast is de besparing voor de komende jaren minimaal omdat sinds 2020 de vervangingsinvesteringen boven de € 0,1 mln worden geactiveerd en de kapitaallasten langzaam worden opgebouwd.				
<i>Uitstellen vervanging civiele constructies</i>	De theoretische levensduur van civiele constructies verlengen en daardoor vervangingen uitstellen.					
<i>Verlagen normtijden herstel openbare verlichting</i>	Het verlagen van de normtijden voor het herstel van defecten of storingen van de openbare verlichting.	Defecten aan de openbare verlichting blijven langer aanwezig. Dat kan het sociale veiligheidsgevoel op straat negatief beïnvloeden. Daarnaast is de eventuele besparing zeer gering.		nvt		

Vervolg

In 2023 worden de maatregelen wat betreft het minder vaak reinigen van civiele constructies, het verminderen van het aantal branduren van de openbare verlichting en het uitstellen van groot onderhoud van elementenverharding doorgevoerd. Bij de behandeling van de Voorjaarsnota/1^e Bestuursrapportage 2023 wordt de uitwerking van de aanvullende nader te onderzoeken maatregelen, die vanaf 2024 en verder worden doorgevoerd, met uw raad gedeeld. Bij die uitwerking betrekken we ook de vraag welk effect wereldwijde prijsstijgingen hebben op de maatregelen, in verband met hogere prijsniveaus van energie, onderhoudscontracten en materialen.

We monitoren de effecten van de bezuinigingsmaatregelen op de stad op technische, maatschappelijke en financiële aspecten. Deze bevindingen zullen wij vanaf 2024 jaarlijks met uw raad delen bij de behandeling van de Voorjaarsnota/1^e Bestuursrapportage.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,